

**СПЕЦИФІКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ ТА ОСВІТИ В ПІДЛІТКОВИХ ГРУПАХ
ВІРИ БАГАЇ**

Яна Чорнойван
Київ

Розглянуто один із рівнів освітньої системи віри багаї – підліткові групи. Проаналізовано особливості даної освітньої ініціативи віри багаї: цілі та завдання, зміст та види занять, статус та значення для громади багаї. Розкрито особливості роботи вожатих підліткових груп.

Ключові слова: віра багаї, освіта, виховання, підліткова група, вожатий.

Питання освіти і виховання займає особливе місце у вірі багаї ще з часів її заснування Багауллою (Chornoivan, 2013). В останнє десятиліття напрями роботи громади багаї в освітній сфері займають центральне положення. Так Всесвітній Дім Справедливості (далі – ВДС) називає завдання розвитку трьох основних видів діяльності: навчальних гуртків, молитовних зустрічей і дитячих класів (Universal House of Justice, 2006). Особливу увагу сьогодні отримав розвиток підліткових груп як один із рівнів освітньої системи віри багаї (Universal House of Justice, 2010). Так цікавим, на нашу думку, є на даний момент розвиток підліткового руху на теренах України: поява нових підліткових гуртків та таборів багаї, призначення Дніпропетровської громади багаї як платформи з обміну досвідом у питаннях підліткового руху, проведення на базі Місцевих Духовних Зборів багаї м. Дніпропетровська Міжнародної молодіжної конференції. Багаулла та Абдул-Бага у своєму вченні не залишили кінцевої та детально розробленої системи освіти, проте накреслили його основні принципи та цілі (Vospitaniye v dukhve bakhai, 1994). Сьогодні у світі ще не сформовано остаточної системи, яку б можна було назвати «освітня система багаї». Система освіти і виховання багаї перебуває на стадії розвитку та вдосконалення, а кожен з її рівнів не можна вважати абсолютно завершеним. Зусиллями Міжнародного співтовариства багаї та за глибокого сприяння різноманітних інститутів віри ведеться постійна робота над змістом освітніх матеріалів, засобами, методами та формами роботи кожного з названих рівнів, зокрема й підліткових груп. Цим і продиктовано актуальність даного дослідження.

Мета статті – дослідити специфіку виховної роботи та освіти у підліткових групах віри багаї як особливого акту служіння віруючого багаї. Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні завдання: проаналізувати освітні компоненти, структуру програми та зміст навчальних матеріалів підліткових груп: релігійний та соціальний аспекти; розкрити значення освітньої ініціативи співробітників підліткового руху для втілення соціального вчення віри багаї.

Здійснивши моніторинг та аналіз останніх досліджень і публікацій, об'єктом дослідження яких є віра багаї, змушені зробити висновок про практичну відсутність висвітлення даної тематики в науковій літературі. Усі комплексні джерела вивчення віри багаї лише побіжно торкаються теми освіти і виховання у вірі багаї, мають описовий характер, що уникає будь-яких деталей освітньо-виховного процесу. Такими є «Багаїзм» М. Перкінса та Ф. Хейнворта (1990 р.), «Нова світова релігія: віра багаї» Вільяма С. Хетчера та Дж. Дугласа Мартіна (2001 р.), «Віра багаї» Ю. Іоаннесяна (2003 р.), монографія А. Мартиненка «Багаї і ахмадійат: нові релігійні співтовариства в контексті модернізації ісламу (порівняльно-історичний аналіз)» (2005 р.), а також рукопис навчального посібника В. Литвенчука «Віра багаї: історія, віровчення і практика» (2010 р.). Серед доступних авторові текстів академічного характеру як поодинокі випадки виступають такі роботи, як «Освіта і виховання в контексті соціальної концепції віри багаї» С. Скрипнікової (2012 р.), де автор робить комплексний аналіз освітньо-виховного феномену віри багаї в соціальному вимірі, проте не зосереджуючись на освітні рівнях багаї. Нам не вдалося знайти текстів (ані академічного, ані науково-популярного характеру) за період останнього десятиліття, що містять аналіз освітньої системи віри багаї як в цілому, так і конкретно відносно підліткових груп віри багаї. Можна припустити, що вказана ситуація виникає на тлі загальновідомої проблеми у сфері сучасного багаєзнавства (термін «бахаєвєдиніє» введений В. Литвинчуком (2008 р.), як

синонім англійського Baha'i Studies), а саме відсутність взаємодії та обміну інформацією між окремими дослідниками віри багаї як в середині України, так і за її межами. Дослідження та наукові заходи за освітньою тематикою, які проводяться зарубіжними науковцями – членами академічних дослідницьких асоціацій з вивчення віри багаї (представники – переважно віруючі багаї), практично не доступні вітчизняному дослідникові, а ті, що все-таки завдяки мережі Інтернет потрапляють до ознайомлення, приводять до висновку про не високу розробленість тематики освітнього-виховного характеру (Bahá'í Faith Ireland, 2014). На наш погляд, єдиними інформативними джерелами відносно конкретних освітніх рівнів, а в нашому випадку підліткових груп, сьогодні залишаються веб-сторінки громад багаї місцевого та національного рівнів. Так, до прикладу, освітні ініціативи громади багаї м. Києва представлені на сайті «Громада Бахаї Києва: Офіційний сайт київської громади бахаї», серед яких репрезентовані підліткові групи з викладом цілей та мети курсу, умов навчання, змісту програми. Аналогічний виклад подібної інформації, проте з місцевими особливостями, спостерігаємо на усіх інших веб-сторінках громад багаї різних міст та країн. Отже, за умови відсутності критичної літератури як джерела вторинної інформації, ефективним виявляється аналіз інформації з первинних джерел. Важливими для дослідження є доступні документи, листи, брошури та періодичні видання, що видаються Національними Духовними Зборами (далі – НДЗ) країн світу за підтримки ВДС та Міжнародного товариства багаї: П'ятирічний план розвитку віри 2006-2011 рр., П'ятирічний план розвитку віри 2011-2016 рр., Послання до Ризвану 2010 р., а також Священні Писання центральних фігур віри багаї – Багаулли, Абдул-Бага, Шогі Еффенді, серед яких виділяємо компіляцію Священних Писань «Виховання в душі багаї», а також брошуру Фарзама Арбаба «Навчаючись зростання: Історія розвитку Інституту Рухі і широкомасштабного розширення Віри Багаї в Колумбії». Ці джерела дають можливість виокремити та проаналізувати інформацію про ставлення засновника релігії багаї та його послідовників до освіти і виховання, значення освітніх проєктів товариства багаї для віри, встановити їхній статус у громаді багаї, цілі, наміри та завдання організації даних навчальних рівнів. Зокрема «Аніматори підліткових груп» – матеріали Інституту Рухі, що готують вожатих підліткових груп, зосереджені на концепціях, навичках, якостях і відносинах, які вожаті підліткових груп будуть застосовувати для ефективної освіти і виховання підлітків (Animatory podrostkovykh grupp, 2002). Не на останньому місці для даного дослідження є включене спостереження за роботою освітньої системи віри багаї на території України, а також використання автором соціологічних методів дослідження: анкетування та інтерв'ю. Так сьогодні автором для збору відповідного матеріалу було проведено ряд інтерв'ю з представниками НДЗ багаї України та інших осіб, які безпосередньо задіяні в освітньому процесі багаї. Серед них на особливу увагу заслуговують наступні бесіди: з членом Місцевих Духовних Зборів (далі – МДЗ) багаї м. Києва та НДЗ багаї України, місцевого координатора підліткових груп в м. Київ Оленою Зимою, яка займається підлітковими групами вже не один рік і служить в них вожатою, на тему організації підліткових груп на теренах України (Zima, 2014); з ресурсною людиною на платформі з обміну досвідом з роботи підліткової програми, Національним координатором Інституту з підготовки (до 2013 р.) Іриною Францкевич на тему створення на базі МДЗ багаї м. Дніпропетровськ названої платформи та особливостей функціонування підліткових груп в Україні (Franckevych, 2013); з Національним координатором Інституту з підготовки (з 2013 р.) Аллою Барановою щодо особливостей формування навчальних матеріалів у межах навчальних рівнів віри багаї (Baranova, 2014). Також автором проведено анкетування батьків та безпосередніх учасників підліткових таборів, організованих у межах підліткового руху за ініціативи МДЗ багаї м. Києва та сприяння НДЗ багаї України (Chornoivan, 2014).

Підліткова група (далі – ПГ) – це група дітей, що за допомогою вожатого проходять програму під назвою «Наділення Підлітків Духовною Силою». ПГ побудовані на принципах співробітництва та дружби між учасниками, що протягом спільного навчання проходять теоретичні матеріали програми та виконують практичні вправи. Цілями ПГ багаї є: формування основи характеру підлітків; допомога підлітку в подоланні труднощів; надання активного впливу на своє оточення для зміни його на краще; навчити мислити самостійно; навчити передбачувати наслідки своїх дій; відрізнити істинне від брехливого (Pidlitkovi grupy, 2014).

Зміст програми. Програма спрямована на розвиток, окрім духовних сил, інтелектуальних здібностей підлітків. Так застосовуються види діяльності, що спрямовані на розвиток і укріплення сил мислення і мови, адже саме через мову проявляється сила думки і розуміння. Але в той же час розуміння формується і розвивається в контексті слів. Таким чином, розвиток сили словесного самовираження і розширення розуміння дійсності ідуть поруч.

Організація занять. Група збирається один раз на тиждень. Заняття зазвичай триває дві години. Частина цього часу підлітки з допомогою вожатого вивчають спеціально розроблені матеріали. В інший час вони беруть участь у творчих видах діяльності, планують проекти служіння і займаються спортом. У доповнення до цих щотижневих занять група відвідує особливі заходи і збирається разом для здійснення видів служіння, які підлітки за підтримки вожатих самі планують. Так це можуть бути різноманітні екологічні проекти: прибирання паркових зон та будь-яких зелених насаджень, висадка дерев та квітів. Наприклад підліткова група «Смайлик», якою опікується Київська громада багаї, має свою клумбу у Голосіївському районі Києва (відповідно до термінів багаї – у Голосіївському сусідстві, район проживання підлітків), також традиційно підлітки цієї групи проводять прибирання у Голосіївському парку ім. М. Рильського (Zima, 2014). Підлітки беруть участь і у соціальних проектах, зокрема учасники підліткової групи «Мустанг» у Дніпропетровську систематично відвідують хворих дітей у місцевому реабілітаційному центрі (Franckevych, 2013). Проекти служіння, що виконують учасники ПГ багаї, зі світового досвіду вказують на його центральну мету – навчити підлітків щедрості, любові, співчуттю, активній участі в соціальному житті першочергово їх громади (в даному випадку термін вжито не в релігійному значенні), а потім і світової спільноти, навчити обирати ті шляхи, ті види взаємодії, що приносять користь як окремим людям, так і всьому людству. Схема проведення заняття завжди є динамічною і залежить від конкретних особливостей місця проведення, віку та особистих якостей учасників та співробітників. План заняття зазвичай складається з трьох видів діяльності: вивчення освітніх матеріалів програми (до 30 хв.); ігри (близько 15-20 хв.); творчість (близько 40 хв.); спорт (близько 30 хв.). Вивчення підліткових книг має особливості, що притаманні всім рівням освітньої системи віри багаї. Процес відбувається наступним чином: діти з допомогою вожатих по черзі читають абзаци конкретного уроку з певної книги, у кінці уроку запропоновані цитати для обмірковування та пропонуються для заучування напам'ять. Далі розміщені вправи та завдання на закріплення прочитаного, також вони допомагають кращому осмисленню запропонованих уроком проблемних питань. Ігри, в які грають підлітки, підібрані не лише для розваги та відпочинку, а також для розвитку такої особливої якості, як співробітництво. Заняття творчістю та спорт – невід'ємні елементи програми. Всебічний розвиток особистості вкрай важливий для багаї, про що говорив у свій час Багаулла: «Мистецтва, ремесла і науки підносять світ буття і служать його величі. У житті людини знання подібно до крил, воно служить сходами для її сходження. Кожному слід оволодівати знаннями» (Vospitaniye v dukhye bakhai, 1994). У період шкільних канікул за ініціативи вожатих та за підтримки НДЗ або/та МДЗ проводяться підліткові табори. Місце та час проведення залежать від конкретних умов: пора року, тривалість канікул, кількість учасників, фінансування. З досвіду багаї України – дана форма роботи ПГ є досить ефективною для реалізації цілей програми ПГ.

Вік учасників. Програма ПГ розрахована на три роки. Кожен рік цієї програми важливий, тому що був розроблений з врахуванням потреб кожного року підліткового віку. Матеріали ПГ розділені на 3 рівні: від 11 до 13 років, від 12 до 14 років, від 13 до 15 років. В ідеалі підлітки повинні приєднатися до програми у віці 12 років і завершити її до 15 років. Цей віковий поріг обрано не випадково: 12 років прийнято вважати віком закінчення дитинства і підготовки до переходу до зрілого віку, який настає у 15 років; саме у 15 років молода людина, якщо вона є вихідцем із сім'ї багаї, має підтвердити або спростувати власну декларацію (тобто приналежність до громади багаї), а якщо молода людина не була представником багаї – вік 15 років дозволяє їй стати повноправним членом громади, адже вступила в пору зрілості.

Навчальні матеріали. Книги підліткової програми класично багаї поділяються на дві категорії: допомагають підліткам розвивати здатність ясно виражати свої думки; допомагають підліткам взаємодіяти з суспільством. Програма підліткових книг знаходиться в стані активної розробки та розширення матеріалів. З розвитком

підліткового руху багаї та збільшенням досвіду в освітній сфері послідовність книг освітньої програми станом на 2014 р. складається із десяти книг, що повинні розподілятися всі роки навчання (в ідеалі – від 12 до 15 років): 1. «Вітри підтвердження»; 2. «Йти прямим шляхом»; 3. «Покладаючись на силу слова»; 4. «Навчаючись досконалості»; 5. «Роздуми про цифри»; 6. «Проблиски надії»; 7. «Храм людський»; 8. «Спостережливість і прозорливість» (планується, у даний час не доступна); 9. «Дух Віри»; 10. «Сила Святого Духа» (Curriculum development 2014).

Аналізуючи вище вказані матеріали, умовно можемо їх розділити на наступні рівні (проте варто зауважити, що всі книги є втіленням принципів віровчення багаї): торкаються загальних понять етики, моралі, духовності (книги 1, 2, 3, 4, 6, 7); мають конкретну предметну прив'язку (математика) із застосуванням духовних принципів (книга 5); конкретна багаїська релігійна тематика (книги 7, 9, 10). Досвід ПГ у освітній сфері має підготувати інтелектуально і духовно молодих людей до основної послідовності курсів Інституту Руху і тих шляхів служіння, які він відкриває перед ними.

Матеріали підліткової програми є результатом досвіду роботи багаї у сфері освіти у всьому світі. Першочергово виникаючи як освітні ініціативи в певних громадах багаї світу, матеріали сьогодишньої послідовності книг по черзі отримували зацікавлення і визнання їх серед багаї та на адміністративному рівні. Так завдяки рекомендаціям ВДС послідовність книг ПГ почала використовуватися у всіх громадах багаї. Проте сказати, що матеріали книг є повністю завершеними на даний момент ми не можемо, адже редакція книг зараз актуальна і приводиться у відповідність до досвіду роботи ПГ в усьому світі, а також не завершеним є і переклад книг різними мовами. Так з 2014 р. починається переклад основної послідовності книг українською мовою відповідно потребам місцевих громад багаї України (Vaganova, 2014). Редакція змісту матеріалів проводиться за у три етапи: 1 – первинний нарис (на даному етапі курс або текст містять основні поняття і безліч уривків з Писання багаї, які, як вважається, взяті разом, допомагають досягти поставлених освітніх цілей; протягом деякого часу цей первісний начерк ідей використовується невеликою групою осіб на практиці в рамках зусиль з розробки ефективного змісту курсу); 2 – альфа-версія (у міру практичного застосування матеріал вдосконалюється і починає відбивати новий накопичений досвід, враховуючи ідеї, які виникають на практиці; деякі концепції змінюються, нові уривки з Писання багаї додаються або вводиться серія простих вправ, щоб полегшити розуміння теми або допомогти розвинути важливий навик або відношення; завдяки цьому процесу з'являється зведений курс або текст); 3 – препринтна версія видання (у певний час приймається рішення, як правило, на основі цілісності змісту, зробити курс або текст більш доступним в якості препринтна версії видання; його подальше використання дає зрозуміти, як змінити текст для його кращого прочитання і ефективного використання, з'являється ще кілька версій, після різного роду редакцій може врешті вийти матеріал, що готовий до публікації) (Programs and materials 2014). Свої рекомендації до тексту та його перекладу з досвіду роботи з ним може давати кожна громада через Інститут підготовки при НДЗ країни, який безпосередньо зв'язується з МНЦ при ВДС та Інститутом Палабра, який займається підготовкою текстів до друку та їх розповсюдженням серед НДЗ країн світу. Інститут Палабра видання матеріалів проводить англійською, французькою, іспанською, перською та арабською мовами. На інші мови світу переклади робляться силами НДЗ конкретної країни (до прикладу на українську мову переклад робиться за сприяння НДЗ багаї України) після консультації місцевого Інституту з підготовки з Інститутом Палабра та МНЦ та отримання дозволу на друк та публікацію матеріалів на місцевій мові. Так сьогодні переклад навчальних матеріалів багаї здійснено близько сотнею мов світу (Programs and materials, 2014).

Взаємодія з батьками. Участь підлітків у навчальній програмі можлива лише за умови згоди батьків. Схеми залучення підлітків до програми бувають різними і в основному залежать від особистих якостей вожатих та координаторів. Так зазвичай запрошення отримують підлітки, що проживають в одному сусідстві з віруючим-багаї, який готовий служити у ролі вожатого. У першу чергу це діти представників громади багаї, які запрошують своїх друзів та знайомих. Часто такі запрошення підлітки можуть отримати на вулиці. Є випадки, коли самі батьки підлітків роблять «рекламу» групі, розповідаючи своїм друзям, що мають дітей, про участь своєї дитини у програмі. На всіх сайтах місцевих громад є запрошення до ПГ із змістовою та контактною інформацією.

Проте діти не зможуть приступити до навчання, поки вожаті не отримають згоду від батьків. Для цього вожаті можуть завітати з дружнім візитом, за умови попереднього телефонного контакту з конкретними батьками (Zima, 2014). Під час таких зустрічей вожаті або координатори ПГ надають батькам всю інформацію стосовно змісту та цілей підліткової програми, обов'язково вказуючи про свою приналежність до віри багаї (існує пряма заборона приховувати свої релігійні переконання) (Bakhaulla, 1998). Батьків запрошують бути присутніми за бажанням на заняттях, під час роботи підліткових таборів. З досвіду Київської громади багаї, ПГ є прямим продовженням дитячих класів, на яких спершу навчалися діти із сімей багаї, що потім почали запрошувати своїх друзів до груп та підліткових таборів, після яких група отримала нових учасників. На даний момент сайт Київської громади багаї не є ефективним у справі заповнення груп новими учасниками, так як працює не більше року (Zima, 2014).

Співробітники та координація. Співробітником підліткового руху умовно можемо назвати вожатого групи. Умовно, адже особливість ролі вожатого полягає у його рівноправності у гурті підлітків: вожатий не має вищого статусу щодо учасників, його функції полягають у координації учасників, налагодженні їх взаємодії, організації часу та видів роботи впродовж всієї програми. Вожатий – це скоріше друг для підлітка, не вчитель або наставник. Всі етапи програми учасники та вожаті проходять у тісному зв'язку на рівних правах. Частіше за все вожатими служать молоді люди, належність до громади багаї не обов'язкова. Звичайно, люди старшого віку теж можуть стати співробітниками даної програми – обмежень вікових категорій не існує. Проте є досвід, що показує більшу взаємодію підлітків саме з молоддю (Zima, 2014). Вожатих не призначають. Участь з підлітками у програмах, які спрямовані на розвиток особистих духовних та інтелектуальних здібностей, а також їх підготовку до активної участі у справах громади, – найзначніший акт служіння багаї і є особистою ініціативою (Animatoru podrostkovykh grupp, 2002). Головними умовами служіння у ролі вожатого є особисте бажання та обов'язкова підготовка за навчальними матеріалами Інституту Рухі. Вожатих ПГ готує Книга 5 Інституту Рухі – «Аніматори підліткових груп». Три глави цієї книги зосереджені на концепціях, навичках, якостях і відносинах, суттєвих для ефективного застосування такої програми. Даний курс Інституту Рухі спрямований на навчання майбутніх ведучих ПГ, на розвиток їх моральних якостей та педагогічних навичок, самовдосконалення. Курс представляє собою систему вправ, виконуючи які учасники курсу вчать розуміти особливості та потреби підлітків. Цитати з Священних Писань дають учаснику роз'яснення про те, яким важливим є духовне виховання підлітків, яким має бути ідеальний підліток за вченням багаї, які він має потенціали, інтелектуальні та духовні здібності (Animatoru podrostkovykh grupp, 2002). Рухі-5 розглядає характеристики підліткового віку, його особливості і потреби, містить матеріали для безпосередньої підготовки потенційних вожатих ПГ до майбутніх занять. Являє собою методологічний посібник для вожатих.

Отже, Міжнародне співтовариство багаї прикладає сьогодні максимум зусиль для розвитку підліткового руху, що продиктовано офіційними рекомендаціями ВДС як вищого адміністративного рівня віри багаї. Програма ПГ стверджує виключну важливість виховання підлітків, вік яких є базою формування особистості молодої людини, що є основою майбутнього людства. Зміст занять ПГ корегується відповідно до напрямів роботи: соціальний проект – скерований на «наділення підлітків духовною силою» не залежно від віросповідання, виховання їх на духовно-моральнісіних засадах, загальнолюдських цінностях, але на основі принципів віри багаї; духовний (релігійний) проект – форма релігійної освіти в межах віри багаї, є другим освітнім рівнем після дитячих класів. Орієнтуючись на аналіз освітніх матеріалів та на результати включеного спостереження, приходимо до висновку: виховання підлітків у духовно-моральнісіному дусі проводяться не прямими методами, а у сугестивній формі. Морально-етична база особистості молодої людини, що формується у результаті підліткової програми віри багаї, в ідеалі має повністю перегукуватись з духовними принципами віри багаї (єдність роду людського; єдність першооснов всіх релігій; гармонія науки і релігії; самостійний пошук істини; рівність чоловіків і жінок; відмова від забобонів; всезагальний мир; всезагальна освіта; єдина міжнародна мова; вирішення економічних проблем; міжнародний трибунал), кінцевою метою яких є всезагальне об'єднання людства. Загальна мета ПГ об'єднує соціальний та релігійний проекти – виховання відповідальної, високоморальної

молодої людини, що готова до безкорисливого служіння людству, всебічно розвиненої як і в духовній, так і в гуманітарній та матеріальній сферах. Водночас, якщо спиратися на документи ВДС та досвід навчальних ініціатив багаї у світі – сфера освіти у вірі багаї є важливим елементом розвитку та практичного втілення вчення Багаулли, особливо з огляду на сувору заборону місіонерської діяльності у вірі багаї, а тому є рушійною силою розширення та консолідації громади багаї сьогодні, зокрема через підліткові програми.

Література:

1. Аниматоры подростковых групп : Институт Рухи. [Электронный ресурс] – Санкт-Петербург. – Книга 5. – Режим доступа : <http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi1-r.html>
2. Баранова А. Особливості розробки освітніх матеріалів багаї. – Неопубліковане інтерв'ю, архів автора, тривалість 48 хвилин. – 2014.
3. Бахаулла Китаб-и-Агдас. – СПб. : Единение. – 1998. – 213 с. – С. 101.
4. Воспитание в духе бахаи. [Электронный ресурс]: Сборник цитат из Писаний Бахауллы, Абдул-Баха, Шоги Эффенди – СПб. : Единение. – Вып. 3 – 43 с. – Режим доступа : <http://www.bahai.ru/library/Compilations/BahaiEducation.html>
5. Всемирный Дом Справедливости. Послание к Ризвану 2010. – Режим доступа : <http://www.bahaiwritings.ru/?lang=rus&search=%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%Bo%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20%D0%BA%20%D0%A0%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%83%202010&book=true&limit=0,10>
6. Зима О. Специфіка роботи підліткових груп багаї. – Неопубліковане інтерв'ю, архів автора, тривалість 47 хвилин. – 2014.
7. Литвинчук В. Введение в бахаиведение : актуальные проблемы и перспективы. [Электронный ресурс] / В. Литвинчук // Религии мира. – Режим доступа: <http://relig.info/article/vvedenie-v-bakhaivedenie-aktualnye-problemy-i-perspektivy>
8. Підліткові групи [Електронний ресурс] / Основні види діяльності. / Діяльність. // Громада Бахаї Києва: Офіційний сайт київської громади бахаї. – Режим доступу : <http://bahai.kiev.ua/ua/deyatelnost/podrostkovye-gruppy.html>
9. Францкевич І. Досвід роботи підліткових груп багаї м. Дніпропетровськ. – Неопубліковане інтерв'ю, архів автора, тривалість 28 хвилин. – 2013.
10. Чорнойван Я. В. Еволюція концепцій освіти і виховання: досвід віри багаї. / Я. В. Чорнойван // Релігієзнавчі нариси. – № 4. – 2013. – С. 89-102.
11. Чорнойван Я. В. Освітні ініціативи віри багаї: підліткові групи в розрізі результатів авторського соціологічного дослідження (літо-осінь, 2013 р.). // «Дні науки філософського факультету – 2014», Міжн. наук. Конф. (2014 ; Київ). Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2014», 15-16 квіт. 2014 р.: матеріали доповідей та виступів / редкол.: А. Є. Конверський та ін. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». – Ч. 7. – 203 с. – 2014 – С. 89-91.
12. Curriculum development. Conceptual Framework, The Ruhi Institute, viewed 13 March 2014 <<https://www.ruhi.org/institute/curriculum.php>>.
13. Programs and materials. The Ruhi Institute, viewed 13 March 2014 <<http://www.ruhi.org/materials/list.php>>.
14. The centrality of knowledge – 37th ABS conference 2014, Bahá'í Faith Ireland : Official website of the Bahá'ís of Ireland, viewed 29 February 2014 <<http://bahai.ie/the-centrality-of-knowledge-37th-abs-conference/> - >.
15. Universal House of Justice, 2006. The Five Year Plan : 2006-2011, Messages of the Universal House of Justice, West Palm Beach, Florida: Palabra Publications, viewed 13.02.2013 <<http://xa.yimg.com/kq/groups/15599726/725679010/name/2006+04+25++UHJ+5+Year+Plan+2006-2011.pdf>>.
16. Universal House of Justice, 2011. The Five Year Plan : 2011-2016, Messages of the Universal House of Justice, West Palm Beach, Florida: Palabra Publications, viewed 13.02.2013 <http://bahai-library.com/pdf/uhj/uhj_five-year_plan_2011.pdf>.

Literatura:

1. Animatory podrostkovykh grupp : Institut Rukhi, SPb., Book 5, viewed 25 March 2012 <<http://bahaiarc.narod.ru/books/Ruhi1-r.htm>>.
2. Baranova A. Osoblyvosti rozrobky osvitnikh materialiv bagai, Unpublished interview, author archive, duration 48 minutes. – 2014.

3. Bakhaulla. Kitab-i-Agdas, SPb., Yedinyeniye, 2000 – 213 p.
4. Vospitaniye v dukhye bakhai, 1994. Sbornik tsitat iz Pisanii Bakhaully, Abdul-Bakha, Shogi Effyendi, [from eng.], SPb., Yedinyeniye, Vol. 3, pp. 43, viewed 19.02.2014 <<http://www.bahai.ru/library/Compilations/BahaiEducation.htm>>.
5. Vsyemirnyi Dom Spravyedlivosti, 2010. Poslanie k Rizvanu 2010, viewed 25 March 2012 <http://www.bahaiwritings.ru/?lang=rus&search=%D0%9F%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%Bo%D0%BD%D0%B8%D0%B5%20%D0%BA%20%D0%A0%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%83%202010&book=true&limit=0,10>
6. Zima O. Specyfika roboty pidlitkovykh grup bagai, Unpublished interview, author archive, duration 47 minutes. – 2014.
7. Litvinchuk V. Vvyednyenie v bakhayevyedyeniye : aktualniye problemy i pyerspektivi, viewed 29 March 2014 <<http://relig.info/article/vvedenie-v-bakhaivedenie-aktualnye-problemy-i-perspektivy>>.
8. Pidlitkovi grupy. Osnovni vydy diyalnosti, Diyalnist, Gromada Bakhai Kiyeva : Oficiynyi sait kyivskoi gromady bakhai, viewed 25 March 2014 <<http://bahai.kiev.ua/ua/deyatelnost/podrostkove-gruppy.html>>.
9. Franckevych I. Dosvid roboty pidlitkovykh grup bagai m. Dnipropetrovska, Unpublished interview, author archive, duration 28 minutes. – 2013.
10. Chornoivan Ya. V. Evilyuciya koncepcii osvity i vykhovannya : dosvid viry bagai. / Ya. V. Chornoivan // Religiyevnavchi narusu. – № 4. – 2013.– S. 89-102.
11. Chornoivan Ya. V.,. Osvitni iniciatyvy viry bagai : pidlitkovi grupy v rozrizi rezultativ avtorskogo sociologichnogo doslidzhennya (lito-osin, 2013 r.), «Dni nauku filosofskogo fakultetu – 2014», Mizhnar. nauk. Konf. (2014 ; Kyiv). Mizhnarodna naukova konferenciya «Dni nauku filosofskogo fakultetu – 2014», 15-16 kvit. 2014 r. : [materialy dopovidei ta vystupiv] / redkol. : A. Ye. Konverskyi [ta in.], K., Vydavnycho-poligrafichnyi centr «Kyivskiy universytet» – Vol. 7 – 2014 – S. 89-91.
12. Curriculum development. Conceptual Framework, The Ruhi Institute, viewed 13 March 2014 <<https://www.ruhi.org/institute/curriculum.php>>.
13. Programs and materials 2014, The Ruhi Institute, viewed 13 March 2014 <<http://www.ruhi.org/materials/list.php>>.
14. The centrality of knowledge – 37th ABS conference 2014, Bahá'í Faith Ireland : Official website of the Bahá'ís of Ireland, viewed 29 February 2014 <<http://bahai.ie/the-centrality-of-knowledge-37th-abs-conference/> - >.
15. Universal House of Justice, 2006. The Five Year Plan : 2006-2011, Messages of the Universal House of Justice, West Palm Beach, Florida: Palabra Publications, viewed 13.02.2013 <<http://xa.yimg.com/kq/groups/15599726/725679010/name/2006+04+25++UHJ+5+Year+Plan+2006-2011.pdf>>.
16. Universal House of Justice, 2011. The Five Year Plan : 2011-2016, Messages of the Universal House of Justice, West Palm Beach, Florida: Palabra Publications, viewed 13.02.2013 <http://bahai-library.com/pdf/uhj/uhj_five-year_plan_2011.pdf>.

Рассмотрен один из уровней образовательной системы веры бахаи – подростковые группы. Проанализированы особенности данной образовательной инициативы веры бахаи: цели и задачи, содержание и виды занятий, статус и значение для общины бахаи. Раскрыты особенности работы вожатых подростковых групп.

Ключевые слова: вера бахаи, образование, воспитание, подростковая группа, вожатый.

The Junior Youth Group– one of the levels in educational system of the Baha'i Faith, had been examined. The analysis of the main particularities of current educational initiative of the Baha'i Faith also had been performed: aims and tasks, kinds of lessons and content, status and importance to the Bahá'í community. It has been studied the specification of guide`s work with Junior Youth Group.

Key words: the Bahá'í Faith, education, upbringing, Junior Youth Group, animator.